FRANCISZEK SZELĄGOWSKI

TARCZA KSZTAŁTU PÓŁPŁASZCZYZNY POD WPŁYWEM DZIAŁANIA OBCIĄŻENIA WEWNĘTRZNEGO

ROZPRAWY
INŻYNIERSKIE
CXXXVI

Sprawa określenia stanu napięcia tarczy kształtu półpłaszczyzny pod wpływem działania wewnętrznych sił skupionych oraz momentów będzie się sprowadzała w zasadzie do wyznaczenia naprężeń X_y, X_x, Y_y, panujących w dowolnym punkcie tej tarczy.

Wzory określające wartości wymienionych naprężeń przy wprowadzeniu zmiennych zespolonych $z = x + iy$, $z_1 = x - iy$ mają, jak wiadomo, [1], następującą postać:

$$X_x + Y_y = \frac{1}{2}\,[\Phi(z) + \Phi_1(z_1)],$$

$$2X_y + i(X_x - Y_y) = -\frac{i}{2} z_1 \Phi'(z) + F(z),$$

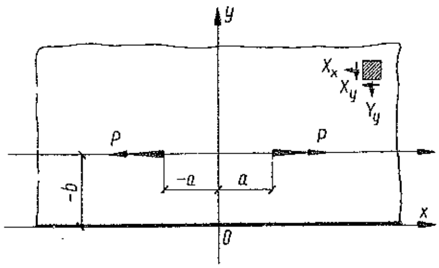

Rys. 1

przy czym funkcje $\Phi(z)$ i $F(z)$ zostaną wyznaczone tutaj za pomocą wzoru S c h w a r z a.

Obciążenie wewnętrzne będą stanowiły dwie siły skupione, równoległe do prostolinijnego zarysu omawianej tarczy (rys. 1).

W przypadku tarczy nieograniczonej, obciążonej dwiema siłami P, działającymi w punktach położonych w odległości a od początku układu współrzędnych, funkcje $\Phi(z)$, $\Phi_1(z_1)$ i $F(z)$ będą miały zgodnie z pracą [2] postać następującą:

$$\Phi(z) = \frac{2P}{\pi(1+k)}\left(\frac{1}{z-a} - \frac{1}{z+a}\right),$$

$$\Phi_1(z_1) = \frac{2P}{\pi(1+k)}\left(\frac{1}{z_1-a} - \frac{1}{z_1+a}\right),$$

$$F(z) = \frac{iP}{\pi(1+k)}\left\{-a\left[\frac{1}{(z+a)^2} + \frac{1}{(z-a)^2}\right] + k\left(\frac{1}{z-a} - \frac{1}{z+a}\right)\right\},$$

gdzie

$$k = \frac{\lambda + 3\mu}{\lambda + \mu}.$$

Powyższe funkcje po przeniesieniu początku układu współrzędnych (rys. 1) do punktu $(0, -b)$ przyjmą kształt odpowiednio zmieniony, mianowicie:

$$\Phi(z) = \frac{2P}{\pi(1+k)}\left(\frac{1}{z-a-ib} - \frac{1}{z+a-ib}\right),$$

$$\Phi_1(z_1) = \frac{2P}{\pi(1+k)}\left(\frac{1}{z_1-a+ib} - \frac{1}{z_1+a+ib}\right),$$

$$F(z) = \frac{iP}{\pi(1+k)}\left[-\frac{a+ib}{(z+a-ib)^2} - \frac{a-ib}{(z-a-ib)^2} + k\left(\frac{1}{z-a-ib} - \frac{1}{z+a-ib}\right)\right].$$

Na prostej $y=0$ tarczy nieograniczonej panują naprężenia X_y, Y_y, których wartości można będzie określić ze wzorów następujących:

$$(1) \qquad 2(Y_y+iX_y) = i[2X_y+i(X_x-Y_y)]+X_x+Y_y = i\left[-\frac{i}{2}z_1\Phi'(z)+F(z)\right]+$$
$$+\frac{1}{2}[\Phi(z)+\Phi_1(z_1)] = \frac{P}{\pi(1+k)}z_1\left[\frac{1}{(z+a-ib)^2} - \frac{1}{(z-a-ib)^2}\right]+$$
$$+\frac{P}{\pi(1+k)}\left[\frac{a+ib}{(z+a-ib)^2} + \frac{a-ib}{(z-a-ib)^2} - k\left(\frac{1}{z-a-ib} - \frac{1}{z+a-ib}\right)\right]+$$
$$+\frac{P}{\pi(1+k)}\left(\frac{1}{z-a-ib} - \frac{1}{z+a-ib} + \frac{1}{z_1-a+ib} - \frac{1}{z_1+a+ib}\right).$$

Przykładając do prostej $y=0$ naprężenia X_y, Y_y określone wzorem (1), lecz ze znakiem przeciwnym, i dodając powstałe przy tym naprężenia do naprężeń wyznaczonych uprzednio w tarczy nieograniczonej, otrzymamy w wyniku działań naprężenia panujące w dowolnym punkcie tarczy kształtu półpłaszczyzny, powstałe pod działaniem dwóch sił skupionych P (rys. 1).

Lecz określenie naprężeń w tarczy kształtu półpłaszczyzny będzie możliwe dopiero po wyznaczeniu odnośnych funkcji $\Phi(z)$ i $F(z)$.

W tym celu zostanie zużytkowany wzór Schwarza

$$(2) \qquad f(z) = \frac{1}{\pi i}\int_{-\infty}^{\infty}\varphi(t)\frac{dt}{t-z} + ib_0,$$

określający funkcję holomorficzną $f(z)$ w obszarze ograniczonym górną półpłaszczyzną, gdy znana jest wartość rzeczywista $\varphi(t)$ tej funkcji na brzegu obszaru, a więc na prostej $y=0$, czyli na osi x.

Podobny kształt ma również wzór

$$(3) \qquad f(z)=\frac{1}{\pi i}\int\limits_{-\infty}^{\infty} i\psi(t)\frac{dt}{t-z}+a_0,$$

określający funkcję holomorficzną $f(z)$ w obszarze ograniczonym górną półpłaszczyzną, gdy znana jest wartość urojona $i\psi(t)$ tej funkcji na brzegu tego obszaru, tj. na prostej $y=0$, czyli na osi x.

Dodając stronami wzór (2) i (3) otrzymujemy

$$(4) \qquad 2f(z)=\frac{1}{\pi i}\int\limits_{-\infty}^{\infty}[\varphi(t)+i\psi(t)]\frac{dt}{t-z}+ib_0+a_0,$$

zaś odejmując wzór (3) od wzoru (2) mamy

$$(5) \qquad \frac{1}{\pi i}\int\limits_{-\infty}^{\infty}[\varphi(t)-i\psi(t)]\frac{dt}{t-z}+ib_0-a_0=0.$$

Wzór (4) określa funkcję holomorficzną w górnej półpłaszczyźnie, gdy znana jest część rzeczywista i część urojona tej funkcji na brzegu powyższego obszaru. Natomiast wzór (5) wskazuje na to, że w przypadku wiadomej funkcji sprzężonej na brzegu półpłaszczyzny otrzymujemy w wyniku określonych działań tylko wielkość stałą.

Przechodząc do sprawy określenia funkcji $\Phi(z)$ napiszemy w tym celu równość następującą:

$$(6) \qquad 2(Y_y-iX_y)=-i[2X_y-i(X_x-Y_y)]+X_x+Y_y.$$

Ponieważ jest

$$X_x+Y_y=\frac{1}{2}[\Phi(z)+\Phi_1(z_1)]=\mathrm{Re}[\Phi(z)],$$

oraz

$$2X_y+i(X_x-Y_y)=-\frac{i}{2}z_1\Phi'(z)+F(z)=$$

$$=-\frac{i}{2}(x+iy-2iy)\Phi'(z)+F(z)=-y\Phi'(z)-\frac{i}{2}z\Phi'(z)+F(z),$$

więc na brzegu półpłaszczyzny, tj. dla $y=0$, będzie

$$2X_y+i(X_x-Y_y)=-\frac{i}{2}z\Phi'(z)+F(z),$$

$$2X_y-i(X_x-Y_y)=\frac{i}{2}z_1\Phi_1'(z_1)+F_1(z_1).$$

Wobec powyższego stosując do pierwszego wyrazu prawej strony równości (6) wzór (5), zaś do drugiego wyrazu prawej strony tejże równości wzór (2), otrzymamy w wyniku działań

$$\Phi(z) = \frac{2}{\pi i} \int_{-\infty}^{\infty} (Y_y - iX_y) \frac{dt}{t-z} + C. \tag{7}$$

Wartość $2(Y_y - iX_y)$ dla $y=0$ można otrzymać z równości (1) zmieniając jej znak na przeciwny oraz zmieniając i na $-i$, i wykonując jednocześnie przekształcenie za pomocą zależności $z = z_1$ w ten sposób, ażeby otrzymana funkcja $\Phi(z)$ dawała skończone wartości naprężeń w obszarze objętym półpłaszczyzną.

Po wykonaniu odnośnych działań funkcja $2(Y_y - iX_y)$, występująca pod znakiem całki, ma następującą postać:

$$2(Y_y - iX_y) = -\frac{P}{\pi(1+k)}\left[\frac{t+a-ib}{(t+a+ib)^2} - \frac{t-a-ib}{(t-a+ib)^2} - \right.$$
$$\left. -(k-1)\left(\frac{1}{t-a+ib} - \frac{1}{t+a+ib}\right) + \frac{1}{t_1-a-ib} - \frac{1}{t_1+a-ib}\right].$$

Następnie przyjmując pod uwagę wzór (5) oraz ponadto w przypadku funkcji meromorficznej wzór

$$\int_{-\infty}^{\infty} f(t)\,dt = 2\pi i \sum_{k=1}^{n} \operatorname{res} f(a_k),$$

[gdzie res $f(a_k)$ oznacza residuum omawianej funkcji w punkcie a_k] otrzymamy ze wzoru (7) po wykonaniu odpowiednich działań

$$\Phi(z) = -\frac{2P}{\pi(1+k)}\left[\frac{z+a-ib}{(z+a+ib)^2} - \frac{z-a-ib}{(z-a+ib)^2} - \right.$$
$$\left. -(k-1)\left(\frac{1}{z-a+ib} - \frac{1}{z+a+ib}\right)\right] + C_1.$$

Natomiast funkcję $F(z)$ określimy z równości $2(Y_y + iX_y) = i[2X_y + i(X_x - Y_y)] + X_x + Y_y$ stosując do pierwszego wyrazu prawej strony wzór (4), zaś do drugiego wyrazu tejże strony wzór (2).

Wówczas znajdziemy

$$\frac{2}{\pi i} \int_{-\infty}^{\infty} (Y_y + iX_y) \frac{dt}{t-z} = z\Phi'(z) + 2iF(z) + \Phi(z),$$

skąd otrzymujemy

$$F(z) = \frac{1}{2i}\left[\frac{2}{\pi i} \int_{-\infty}^{\infty} (Y_y + iX_y) \frac{dt}{t-z} - z\Phi'(z) - \Phi(z)\right]. \tag{8}$$

Tutaj funkcja $2(Y_y+iX_y)$ znajdująca się pod znakiem całki, na podstawie wzoru (1) i po przekształceniu przy pomocy zależności $z=z_1$ oraz zmianie znaku na odwrotny, posiada następującą postać:

$$2(Y_y+iX_y)=-\frac{P}{\pi(1+k)}\left[\frac{t_1+a+ib}{(t_1+a-ib)^2}-\frac{t_1-a+ib}{(t_1-a-ib)^2}-\right.$$

$$\left.-(k-1)\left(\frac{1}{t_1-a-ib}-\frac{1}{t_1+a-ib}\right)+\frac{1}{t-a+ib}-\frac{1}{t+a+ib}\right].$$

Po wykonaniu odpowiednich działań otrzymujemy ze wzoru (8)

$$F(z)=i\frac{P}{\pi(1+k)}\left\{z\left[\frac{z+a-3ib}{(z+a+ib)^3}-\frac{z-a-3ib}{(z-a+ib)^3}+\frac{k-1}{(z+a+ib)^2}-\frac{k-1}{(z-a+ib)^2}\right]-\right.$$

$$\left.-\frac{z+a-ib}{(z+a+ib)^2}+\frac{z-a-ib}{(z-a+ib)^2}+k\left(\frac{1}{z-a+ib}-\frac{1}{z+a+ib}\right)\right\}+C_2.$$

Ponieważ dla $x=y=\infty$ naprężenia w półpłaszczyźnie powinny być równe zeru, wobec powyższego stałe C_1 i C_2 muszą być równe zeru.

Zatem odnośne funkcje $\Phi(z), \Phi_1(z_1)$ i $F(z)$ odpowiadające stanowi napięcia tarczy kształtu półpłaszczyzny, obciążonej dwiema siłami skupionymi równoległymi do prostolinijnego zarysu tej tarczy wynoszą:

$$\Phi(z)=\frac{2P}{\pi(1+k)}\left[\frac{1}{z-a-ib}-\frac{1}{z+a-ib}+\right.$$

$$\left.+(k-1)\left(\frac{1}{z-a+ib}-\frac{1}{z+a+ib}\right)-\frac{z+a-ib}{(z+a+ib)^2}+\frac{z-a-ib}{(z-a+ib)^2}\right],$$

$$\Phi_1(z_1)=\frac{2P}{\pi(1+k)}\left[\frac{1}{z_1-a+ib}-\frac{1}{z_1+a+ib}+\right.$$

$$\left.+(k-1)\left(\frac{1}{z_1-a-ib}-\frac{1}{z_1+a-ib}\right)-\frac{z_1+a+ib}{(z_1+a-ib)^2}+\frac{z_1-a+ib}{(z_1-a-ib)^2}\right],$$

$$F(z)=\frac{iP}{\pi(1+k)}\left\{-\frac{a+ib}{(z+a-ib)^2}-\frac{a-ib}{(z-a-ib)^2}+k\left(\frac{1}{z-a-ib}-\frac{1}{z+a-ib}\right)+\right.$$

$$+z\left[\frac{z+a-3ib}{(z+a+ib)^3}-\frac{z-a-3ib}{(z-a+ib)^3}+\frac{k-1}{(z+a+ib)^2}-\frac{k-1}{(z-a+ib)^2}\right]-$$

$$\left.-\frac{z+a-ib}{(z+a+ib)^2}+\frac{z-a-ib}{(z-a+ib)^2}+k\left(\frac{1}{z-a+ib}-\frac{1}{z+a+ib}\right)\right\}.$$

Wobec powyższego wartości naprężeń X_y, X_x, Y_y, panujących w dowolnym punkcie półpłaszczyzny, obciążonej dwiema siłami skupionymi, równoległymi do jej prostolinijnego zarysu, można będzie określić z następujących równań:

$$
\begin{aligned}
X_x+Y_y=\frac{1}{2}\left[\Phi(z)+\Phi_1(z_1)\right]=\frac{P}{\pi(1+k)}\Bigg[&\frac{1}{z-a-ib}-\frac{1}{z+a-ib}+\\
&+(k-1)\left(\frac{1}{z-a+ib}-\frac{1}{z+a+ib}\right)-\frac{z+a-ib}{(z+a+ib)^2}+\frac{z-a-ib}{(z-a+ib)^2}+\\
&+\frac{1}{z_1-a+ib}-\frac{1}{z_1+a+ib}+(k-1)\left(\frac{1}{z_1-a-ib}-\frac{1}{z_1+a-ib}\right)-\\
&-\frac{z_1+a+ib}{(z_1+a-ib)^2}+\frac{z_1-a+ib}{(z_1-a-ib)^2}\Bigg],
\end{aligned}
$$

$$
\begin{aligned}
2X_y+i(X_x-Y_y)=-\frac{i}{2}z_1\Phi'(z)+F(z)=-\frac{iP}{\pi(1+k)}z_1\Bigg\{&\frac{1}{(z+a-ib)^2}-\\
&-\frac{1}{(z-a-ib)^2}+(k-1)\left[\frac{1}{(z+a+ib)^2}-\frac{1}{(z-a+ib)^2}\right]+\frac{z+a-3ib}{(z+a+ib)^3}-\\
&-\frac{z-a-3ib}{(z-a+ib)^3}\Bigg\}+\frac{iP}{\pi(1+k)}\Bigg\{-\frac{a+ib}{(z+a-ib)^2}-\frac{a-ib}{(z-a-ib)^2}+\\
+k\left(\frac{1}{z-a-ib}-\frac{1}{z+a-ib}\right)+z\Bigg[&\frac{z+a-3ib}{(z+a+ib)^3}-\frac{z-a-3ib}{(z-a+ib)^3}+\frac{k-1}{(z+a+ib)^2}-\\
-\frac{k-1}{(z-a+ib)^2}\Bigg]-&\frac{z+a-ib}{(z+a+ib)^2}+\frac{z-a-ib}{(z-a+ib)^2}+k\left(\frac{1}{z-a+ib}-\frac{1}{z+a+ib}\right)\Bigg\}.
\end{aligned}
$$

W przypadku $b=0$ ma miejsce działanie dwóch sił skupionych P na prostolinijnym zarysie półpłaszczyzny (rys. 2).

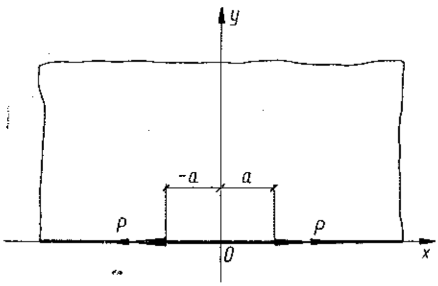

Rys. 2

Wtedy wartość naprężenia X_x w punkcie $x=y=0$ omawianej tarczy wynosi

$$X_x=-\frac{4P}{\pi a}.$$

Stosując prawo niezależności działania sił i odkształceń można będzie rozwiązać w podobny sposób każde zagadnienie dotyczące stanu napięcia tarczy kształtu półpłaszczyzny, obciążonej w dowolny sposób wewnętrznymi siłami skupionymi jak również i momentami.

Ponadto wyżej przedstawiony sposób umożliwia określenie stanu napięcia tarczy, której obszar daje się odwzorować na górną półpłaszczyznę za pomocą przekształcenia konforemnego.

Literatura cytowana w tekście

[1] G. W. Kolosov, *Application of the Complex Variable to the Theory of Elasticity* (in Russian), Moskwa 1935.

[2] F. Szelągowski, *Zagadnienie płaskie teorii sprężystości w funkcjach zmiennych zespolonych*, Arch. Mech. stos., Gdańsk 1951.

[3] F. Szelągowski, *The Tension with Concentrated Forces of an Infinite Plate with a Rigid Circular Inclusion*, Bull. Acad. Polon. Sci., Cl. IV, 4 (1956), 145.

Резюме

ПЛАСТИНКА ОПРЕДЕЛЕННАЯ ПОЛУПЛОСКОСТЬЮ ПОД ВЛИЯНИЕМ ВНУТРЕННЕЙ НАГРУЗКИ

Выводятся формулы, дающие возможность определить значения напряжений X_y, X_x, Y_y — существующих в любой точке пластинки в форме полуплоскости под влиянием двух внутренних, сосредоточенных сил, параллельных к прямолинейному краю пластинки.

Приведенная выше задача решается в функциях комплексных переменных при использовании формулы Шварца.

Summary

A SEMI-INFINITE PLATE ACTED ON BY AN INTERNAL LOAD

Equations are derived enabling the determination of the stresses X_y, X_x, Y_y at any point of a semi-infinite plate acted on by two concentrated internal forces parallel to the edge of the plate.

This problem is solved in functions of complex variables using Schwarz's formula.

Praca została złożona w Redakcji dnia 5 maja 1959 r.